

Politisk drejebog for budget 2013-2016

Økonomisk Forvaltning
April 2012

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
2. Overordnede rammer for budgetproceduren	6
2.1 Økonomisk politik i valgperioden.....	6
2.1.1 Mål for kommuneskattens størrelse.....	6
2.1.2 Mål for udvikling i langfristet gæld.....	7
2.1.3 Mål for bruttoanlægsudgifter.....	8
2.1.4 Mål for konsolidering.....	8
2.1.5 Mål for skattefinansieret driftsoverskud.....	8
2.1.6 Mål for økonomisk råderum.....	9
2.1.7 Mål for udvikling i aktivitetsniveau og serviceniveauet.....	9
2.1.8 Mål for økonomistyringen.....	9
2.1.9 Mål for budgettildelingsmodeller.....	10
2.1.10 Mål for forsyningsområdet.....	10
2.1.11 Økonomisk politik og budget 2012.....	10
2.2 Budgetstrategi.....	11
2.2.1 Dokumentation.....	12
2.2.2 Styring på flere områder.....	12
2.3 Tidsplan for budgetprocessen.....	13
3. Budgetrammen	15
3.1 Rammebudgettering på driftsbudgettet.....	15
3.1.1 Udgangspunktet for budgetrammen 2013.....	17
3.1.2 Fra budget 2012 til Foreløbig budgetramme pr. udvalg.....	17
3.1.3 Fra Foreløbig budgetramme til Reguleret budgetramme pr. udvalg.....	17
3.1.4 Fra Reguleret rammet til Forhandlingsbudgetramme pr. udvalg.....	18
3.1.5 Fra Forhandlingsbudgetrammen til Vedtaget budget - katalog med budgetalternativer.....	19
3.1.6 Vedtaget budgetramme.....	20
3.2 Styring af driftsbudget.....	20
3.3 Styring af anlægsbudget.....	21
4. Nøgledatoer i budgetprocessen	22
4.1 Udmelding af foreløbig budgetramme den 19. april 2012.....	22
4.2 Minibudgetseminar den 21. juni 2012.....	22
4.3 Udmelding af forhandlingsbudgetramme den 15. august 2012.....	22
4.4 Budgetorientering den 31. august 2012.....	23
4.5 Udvalgenes prioritering indenfor egen ramme – 3.-5. september og 12. september 2012.....	23
4.6 Økonomiudvalget indstiller til første behandling af budget den 12. september 2012.....	24
4.7 Første behandling af budget 2013-2016 den 20. september 2012.....	24
4.8 Prioriteringsseminar den 27.-28. september 2012.....	24
4.9 Forslag til endeligt totalbudget den 3. oktober 2012.....	24
4.10 Vedtaget budget 2. behandling af budget den 11. oktober 2012.....	25
5. Budgetopfølgning/orientering og genopretningsplaner	26
5.1 Genopretningsplaner.....	26
5.2 Budgetopfølgning.....	27

5.2.1 Politisk budgetopfølgning.....	28
5.2.2 Teknisk regnskabsprognose.....	28
5.2.3 Månedlig mini-budgetopfølgning.....	28
5.2.4 Kvartalsvis budgetopfølgning på det specialiserede socialområde.....	28
5.3 Tidsplan for budgetopfølgning/orientering	29
6. Bevillinger.....	31
6.1 Bevillingsniveau.....	31
6.1.1 Driftsbevilling	31
6.1.2 Anlægsbevillinger og rådighedsbeløb.....	32
6.1.3 Finansielle bevillinger	32
6.2 Overførsel af bevillinger mellem budgetår	33
6.2.1 Sanktioner på baggrund af regnskab.....	33
7 Primære kommunale indtægtskilder.....	34
8 Hvad siger styrelsesloven om budgetprocessen?.....	35

1. Indledning

Budgetprocessen har i de seneste år været igennem en stor udvikling. Vesthimmerlands Kommune har nu:

- rammebudgettering,
- rammestyling
- dialogbaseret aftalestyring (DBA)
- systematisk ledelsesinformationsystem (LIS)

Men vigtigst af alt: Vesthimmerlands Kommune har en budgetkultur, hvor det er naturligt, at budgettet bliver holdt.

Vesthimmerlands Kommune vil fremme koncerntankegangen i alle led i kommunen. Drejebog for budget 2013-2016 understøtter denne proces. Det skal være klart for alle budgetansvarlige ledere/chefer, at de hver især er en del af en større helhed.

De økonomiske mål fra budget 2012 bliver som udgangspunkt fastholdt. Kommuneskatten sænkes med 0,1 % point årligt fra og med 2013. Der er kommet konkrete mål for bruttoanlægsinvesteringer. Administrationen har arbejdet med budgettildelingsmodeller. I budget 2013-2016 bliver effektiviseringer tydeliggjort som effektiviseringer. Forvaltningerne har altid effektiviseret, men det har bare ikke været politisk synligt.

Der sker rigtig mange ting i budgetprocessen både på politisk og administrativt niveau. Den ny budgetprocedure vil tydeliggøre, hvor og hvad den politiske del af budgetprocessen er. Der er lavet lidt om på rækkefølgen i hvornår budgettet bliver reguleret for hvad, men indholdet er det samme som tidligere. Kataloget med budgetalternativer skal vise besparelser for 150 % af det samlede sparekrav.

Kommunen vil arbejde for øget gennemsigtighed på tværs af udvalg. Anlægsbevillinger og rådighedsbeløb til konkrete projekter bliver frigivet ved budgetvedtagelsen.

Budgetopfølgninger er vigtige, men de styrer ikke noget i sig selv. Derfor vil der være øget fokus på genopretningsplaner. Der indføres tre politiske budgetopfølgninger. Den første screener budgetforudsætningerne. Den er samtidig grundlag for at arbejde med budget 2013-2016. Den næste er halvårsregnskab. Den sidste danner baggrund for eventuelle budgetomplaceringer/tillægsbevillinger ultimo budgetåret.

De væsentligste ændringer er:

- a) Mål for kommuneskattens størrelse (2.1.1)
- b) Mål for bruttoanlægsudgifter (2.1.3)
- c) Mål for økonomistyring (2.1.8 og 2.2.2)
- d) Anvendelse af budgettildelingsmodeller (2.1.9)
- e) Fuld pris og lønfremskrivning (3.1.2)
- f) Mål for effektiviseringer, der skal indarbejdes i budgettet (3.1.3)
- g) Besparelser for 150 % af sparekrav (3.1.5)
- h) Genopretningsplaner (5.1)
- i) Udvidelse til tre politiske budgetopfølgninger (5.2)
- j) Anlægsbevillinger og rådighedsbeløb til konkrete projekter bliver frigivet ved budgetvedtagelsen (6.1.2)

2. Overordnede rammer for budgetproceduren

Tabel 1: Resultatbudget og mål

	Delelement	Mål beskrevet i afsnit
	Indtægter (skatter og generelle tilskud)	2.1.1
+	Driftsudgifter	2.1.7
+	Renter og afdrag	
=	Skattefinansieret driftsoverskud	2.1.5
-	Anlæg	2.1.3
=	Resultat af det skattefinansierede område	
+/-	Forsyningsvirksomhed	2.1.10
=	Det samlede resultat	
-	Optagne lån	2.1.2
+/-	Balanceforskydninger	
=	Ændring af likvide aktiver	2.1.4

2.1 Økonomisk politik i valgperioden

Byrådet vil i de kommende år styre udviklingen efter nedenstående økonomiske politik. Målene er pejlemærker. Byrådet fastlægger med godkendelsen af denne drejebog følgende overordnede økonomiske målsætninger gældende for budgetperioden 2013-2016.

2.1.1 Mål for kommuneskattens størrelse

Byrådet fastlægger kommunens skatter ud fra kommunens økonomiske udvikling. Kommunen har en af landets højeste skatteprocenter, hvilket forventes at have negativ påvirkning på bosætningen.

Kommuneskatten nedsættes med 0,1 % point hvert år fra 2013. 0,1 % point svarer til ca. 4,8 mio. kr..

Provstiet har tilkendegivet, at der er basis for en mindre nedsættelse af kirkeskatten. Kommunens nettobudget bliver ikke påvirket af kirkeskatten.

Tabel 2: Skatternes størrelse

	2013	2014	2015	2016
Kommuneskat	27,1 %	27,0 %	26,9 %	26,8%
Kirkeskat	1,18 %	1,18 %	1,18 %	1,18 %
Grundskyld Landbrug mv.	7,20 ‰	7,20 ‰	7,20 ‰	7,20 ‰
Grundskyld øvrige ejendomme	22,82 ‰	22,82 ‰	22,82 ‰	22,82 ‰
Dækningsafgift af grundværdi	0,00 ‰	0,00 ‰	0,00 ‰	0,00 ‰
Dækningsafgift af forskelsværdi	0,00 ‰	0,00 ‰	0,00 ‰	0,00 ‰

2.1.2 Mål for udvikling i langfristet gæld

Byrådet har en målsætning om at den langfristede gæld reduceres med gennemsnitlig 20 mio. kr. årligt i budgetperioden. Budgettet er kraftigt påvirket af afdrag og renter på gæld (ca. 60 mio. kr. årligt).

Tabel 3: Udvikling i nuværende langfristet gæld (skattefinansieret)

I mio. kr.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Låneoptagelse fra budget 2012						76	8	8	8
Afdrag	29	33	26	29	33	35	39	40	41
Langfristet gæld ultimo året	373	377	405	472	450	491	460	428	395
Reduktion i langfristet gæld (- = reduktion)		4	28	66	-22	41	-31	-32	-33
Renteudgifter	19	18	19	19	19	23	25	25	25

I budgetaftalen er der forhåndsdisponeret over en del af lånerammen ved kommunegarantier for 13 mio. kr. i 2013 og 10,5 mio. kr. i 2014 til:

- Lanterneprojektet (8 mio. kr. i 2013 og 2014)
- Projekter i Blære (2,5 mio. kr. i 2013)
- Projekter i Vestrup (2,5 mio. kr. i 2013 og 2014)

Efterlevelse af budgetaftalen 2012 forudsætter, at Vesthimmerlands Kommune får en låneramme på mindst det forhåndsdisponerede. I budget 2012 er der indlagt 8,1 mio. kr. lån fra Kvalitetsfonden. For nuværende er det usikkert, om der kommer en Kvalitetsfond til budget 2013 og i givet fald, hvor meget Vesthimmerlands Kommune kan låne.

Målsætningen kan fraviges, hvis der gennemføres investeringer, der vil medføre en netto driftsbesparelse, eller hvis investeringen er nødvendig i forhold til demografisk udvikling. Målsætningen kan fraviges, hvis anlægsinvesteringen medfører en bedre energieffektivitet eller investeringen er pålagt kommunen som del af forbedret arbejdsmiljø.

2.1.3 Mål for bruttoanlægsudgifter

Målet for bruttoanlægsudgifter er, at anlæg kan finansieres uden at den økonomiske politiks andre mål overskrides (kommuneskattens størrelse, langfristet gæld, konsolidering og aktivitetsniveau/serviceniveau).

Niveauet for bruttoanlægsudgifter skal mindst være 2.000 kr./indbygger. Dette svarer til 75 mio. kr. Landsgennemsnittet i 2011 var 3.358 kr./indbygger og 2.189 kr./indbygger i Region Nordjylland.

Tabel 4: Oversigt over bruttoanlægsudgifter i Vesthimmerlands Kommune fra budget 2011 og 2012

Mio. kr.	2011	2012	2013	2014	2015
Bruttoanlægsudgifter	77,6	99,8	54,4	54,4	54,4

De 54,4 mio. kr. dækker over ordinære anlæg på 27,5 mio. kr. til asfalt og indvendig/udvendig vedligeholdelse samt jordforsyning samt 26,9 mio. kr. til anlæg indenfor Kvalitetsfondens område.

2.1.4 Mål for konsolidering

Vesthimmerlands Kommune var fra maj 2011 ikke længere "under administration". I perioden, hvor kommunen var under administration, har Byrådet ført en stram økonomisk politik. Derfor har perioden, hvor kommunen har været "under administration", været meget kort.

Byrådets egen målsætning for den gennemsnitlige kassebeholdning efter kassekreditreglen fastsættes til ca. 2 % af brutto drifts- og anlægsbudgettet. Dette mål svarer i budget 2012 til: 62 mio. kr. og er i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets vejledende mål for gennemsnitlig kassebeholdning efter kassekreditreglen.

Formålet med konsolidering er:

- Undgå dyre renter på gæld
- Frihed til i løbet af året at iværksætte (ubudgettede) særlige tiltag
- Håndtere uforudsete udgifter
- Overholde Økonomi- og Indenrigsministeriets regler om gennemsnitlig likviditet.

2.1.5 Mål for skattefinansieret driftsoverskud

Det skattefinansierede driftsoverskud skal som minimum kunne dække den del af anlæg, som ikke er lånefinansieret og balanceforskydninger. Balanceforskydninger er kassehenlæggelser (konsolidering), kirkeskat m.m.

2.1.6 Mål for økonomisk råderum

Til budgetlægningen for budget 2013 arbejdes der med at skabe et *centralt* råderum på 0,5 % af brutto drifts- og anlægsbudgettet. 0,5 % af brutto drifts- og anlægsbudgettet svarer til 16,5 mio. kr.

Råderummet bliver indlagt i "Den regulerede budgetramme". Råderummet skal anvendes til:

- Udviklingstiltag på driften (ønsker)
- Anlæg
- Tilbagekøb af besparelser
- Konsolidering
- Buffer i forbindelse med sanktioner i forhold til overførsler mellem årene (6.2.1)

På prioriteringsseminaret tager Byrådet stilling til hvordan råderummet skal anvendes.

Nedenstående tabel viser, at Vesthimmerlands Kommune i de tidligere år har fundet plads til udviklingstiltag på driften – på trods af stram økonomi. Indførelsen af et råderum sikrer at der bl.a. fortsat kan blive plads til udviklingstiltag på driften.

Tabel 5: Oversigt over udviklingstiltag på driften

Mio. kr.	2010	2011	2012
Udviklingstiltag på driften	5,1	5,8	19,6

2.1.7 Mål for udvikling i aktivitetsniveau og serviceniveauet

Byrådets mål for aktivitetsniveau og serviceniveau i budgetårene 2013-2016 er at fastholde og gerne at udbygge serviceniveauet i forhold til borgerne ved hjælp af effektiviseringer og omlægning af aktivitetsniveau.

2.1.8 Mål for økonomistyringen

Kommunen vil arbejde for at der skabes øget gennemsigtighed på tværs af udvalg og øget fokus på budgetoverholdelse. Se afsnit 2.2.2. Som udgangspunkt gives der ikke kassefinansierede tillægsbevillinger.

Politisk er der øget fokus på tidlige genopretningsplaner. Målet med budgetopfølgningerne er budgetoverholdelse og godkendelse af genopretningsplaner. Se afsnit 5.1.

2.1.9 Mål for budgettildelingsmodeller

Befolknings-, ældre- og skoleprognoserne viser, at der er store forskydninger i befolkningsgrupperne. Frigjorte ressourcer fra fald i en befolkningsgruppe må ikke bruges til udviklingstiltag uden Byrådets politiske prioritering.

Kommunen vil anvende gennemskuelige budgettildelingsmodeller, der er politisk godkendte og som automatisk sikrer, at der tilføres færre midler til de budgetområder, hvor antallet af brugere falder. Udgangspunktet er at regulere budgetrammen med de marginale omkostninger ved ændringer i aktivitetsniveau.

Til budget 2013 er målet at udarbejde budgettildelingsmodeller for følgende områder:

- Dagtilbud (dagplejen og børnehaver, LBO, SFO)
- Folkeskoleområdet (excl. Specialområdet)
- Ældreområdet (plejecentre, hjemmeplejen og sygeplejen)

Budgettildelingsmodellerne resulterer i reguleringer af rammerne for Børn og Skoleudvalget samt Sundhedsudvalget. Reguleringen bliver indlagt i "Den regulerede budgetramme".

2.1.10 Mål for forsyningsområdet

Forsyningsområdet (renovation) skal være i balance. Udgifter = indtægter. Pr. 1/1 2012 skylder Vesthimmerlands Kommune forsyningen ca. 4,5 mio. kr.

Byrådets mål er at gælden til forsyningsområdet er afviklet indenfor de næste tre budgetår. Gælden afvikles med af 1/3 (1,5 mio. kr.) i 2013, 2014 og 2015.

2.1.11 Økonomisk politik og budget 2012

Nedenstående tabel viser, hvordan det gik med at overholde den økonomiske politik i budget 2012.

Tabel 5: Økonomisk politik og budget 2012

Målsætning	Målopfyldelse
Uændret skatteprocent	Opfyldt
Den langfristede gæld aftrappes med gnst. 20 mio. kr. årligt i budgetperioden.	Ikke opfyldt i 2012. Målsætning er samlet nedskrivning af den langfristede gæld med 80 mio. kr. i budgetperioden 2012-2015
Mål for skattefinansieret investeringsniveau Målet er at tilskuddet til kvalitetsfundsområdet udnyttes fuldt ud	Opfyldt
Mål for konsolidering – at opnå en gnst. Kassebeholdning efter kassekreditreglen på 2 % af brutto drifts- og anlægsbudgettet	Gælder først fra 2013 Kræver en gns. Kassebeholdning på ca. 62 mio. kr.
Mål for skattefinansieret driftsoverskud (skal kunne dække den del af anlæg, som ikke er lånefinansieret og balanceforskydninger).	Opfyldt (afdrag på lån indregnes ikke i det skattefinansierede driftsoverskud).
Mål for økonomistyring – alle udvalg rammestyles	Opfyldt
Mål for tildelingsmodeller Gennemskuelige tildelingsmodeller, der er politisk godkendte.	Ikke opfyldt
Mål for forsyningsområdet – gælden til forsyningsområdet (renovation) skal være afviklet inden 2015	Gælder først fra 2013

2.2 Budgetstrategi

Fokusområde dokumentation er stadig nødvendigt, og målet er, at der fortsat arbejdes for at sikre god dokumentation i hele budgetprocessen, herunder overslagsårene i budgetbemærkningerne.

Fokusområde styring viser, at Vesthimmerlands Kommune er en proaktiv kommune, som vil udvikling.

Fokusområde dokumentation

Styringsinformationen skal registreres, og der skal opbygges dokumentation for budgetbeløbenes størrelse. Budgetforudsætninger, herunder pris og mængde, skal beskrives så nøjagtigt som overhovedet muligt – også for overslagsårene.

Fokusområde styring

Styring til budget 2013 sker indenfor fire områder:

- Fortsat konsolidering
- Fortsat rammestyring
- Rammebudgettering
- Styring på tværs af udvalg

2.2.1 Dokumentation

Målet i forhold til dokumentation er at gøre grunddata (pris og mængde) til en del af budgetbemærkningerne – også for overslagsårene. Der skal altså foretages en nøje vurdering af, om overslagsår 2014-2016 skal dannes på baggrund af samme mængder som budget 2013. Overslagsårene skal dokumenteres på samme måde som selve budgetåret i budgetbemærkningerne.

Ved de månedlige mini-budgetopfølgninger skal det blive mere tydeligt, hvilke budgetforudsætninger der skrider, hvis forventet forbrug afviger fra budgettet. Ethvert merforbrug skal begrundes¹. Det er på den måde meget lettere at følge forbruget.

Ledelsesinformationen giver øget mulighed for styring på mængder og ikke kun på udgifter. Ledelsesinformationssystemet LIS bliver udbygget løbende med flere typer rapporter til både politisk og administrativt niveau.

Kommunen har arbejdet med udviklingsprojektet VIS, herunder udskiftning af økonomisystemet til KMD Opus. En del af projektet har også været at øge kvaliteten af data samt en styrkelse af koncerntankegangen.

2.2.2 Styring på flere områder

Konsolidering er et vigtigt mål for Vesthimmerlands Kommune fremover. Den gennemsnitlige kassebeholdning efter kassekreditreglen skal være positiv og mindst 2 % af brutto drifts- og anlægsbudgettet (ca. 62 mio. kr.). Dette forudsætter budgetoverholdelse. Se afsnit 2.1.4.

¹ Udover at begrunde et merforbrug skal der også udarbejdes en genopretningsplan.

Rammestyring. Udvalgene får en budgetramme, de skal overholde. Et eventuelt merforbrug vil fragå rammen i efterfølgende budgetår. Et eventuelt mindreforbrug vil tilgå rammen i efterfølgende budgetår. Se afsnit 2.1.8, 3.2 og 6.2. Rammestyring er en del af dialogbaseret aftalestyring. Dialogbaseret aftalestyring er både den økonomiske rammestyring og den udviklingsmæssige målstyring. Målstyringen er med til at udvikle kvaliteten af de kommunale ydelser i forhold til lokale behov og ønsker samt at fremme større grad af mangfoldighed. Tilsammen sikrer dialogbaseret aftalestyring sammenhæng mellem ressourcer og service. Med en kommende Budgetlov bliver der øget fokus på budgetoverholdelse.

Rammebudgettering. Vesthimmerland Kommune er rammebudgetteret. Det enkelte udvalg får mulighed for at udarbejde oplæg til prioritering indenfor egen ramme i budgetprocessen. Se afsnit 3.1-3.3.

Styring på tværs af udvalg: Administrationen vil udarbejde forslag til procedurer for, hvordan der bedre kan skabes gennemsigtighed mellem udvalgene. Økonomiudvalget fastlægger procedure for gennemsigtighed på mødet den 9. maj 2012. Med budgetvedtagelsen godkender hele Byrådet et serviceniveau på de enkelte områder. Det er derfor også i Byrådets interesse at følge serviceniveauet (udgiftsniveauet) på de enkelte områder tættere end blot på udvalgsniveau. Proceduren skal understøtte koncerntankegangen.

2.3 Tidsplan for budgetprocessen

Tabel 7: Tidsplan for budgetprocessen

1	Politisk drejebog til budget 2013-2016	19. april 2012	Økonomiudvalget behandler Politisk drejebog til budget 2013-2016	ØK
2	Pris og lønfremskrivning		Økonomiudvalget træffer beslutning om Pris- og lønfremskrivnings satser.	ØK
3	Foreløbig budgetramme		Økonomiudvalget udmelder foreløbig budgetrammer til udvalgene.	ØK
4	Politisk drejebog til budget 2013-2016	26. april 2012	Byrådet godkender Politisk drejebog til budget 2013-2016	BY
5	Procedure for øget gennemsigtighed	9. maj 2012	Økonomiudvalget fastlægger procedure for øget gennemsigtighed	ØK

6	Minibudgetseminar		Præsentation af kommuneaftalen og diverse prognoser. Tre personer fra HovedMED deltager.	BY
7	Reguleret budgetramme	21. juni 2012 15. august 2012	Økonomiudvalget godkender de enkelte ændringer til foreløbig budgetramme, hvorfra reguleret budgetramme fremkommer.	ØK
8	Forhandlingsbudgetramme		Økonomiudvalget fastlægger forhandlingsbudgetramme pr. udvalg. Heraf følger behov for nettoændringer af foreløbig budgetramme	ØK
9	Budgetorientering	31. august 2012	Drøftelse af anlæg mm.	BY
10	Prioritering indenfor rammerne	3.-5. september 2012	Alle fagudvalg prioriterer indenfor egen ramme (dvs. udvælger budgetreduktioner og ønsker).	UDV
11	Prioritering indenfor rammerne		Økonomiudvalget prioriterer indenfor egen ramme	ØK
12	MED-hovedudvalg mødes med Økonomiudvalget	12. september 2012 HELDAGSMØDE	MED- Hovedudvalg diskuterer budgettet med Økonomiudvalget som videregiver eventuelle bemærkninger til prioriteringsseminar	ØK
13	Indstiller til 1. behandling		Økonomiudvalget behandler udvalgenes prioriteringer og udarbejder budgetforslag.	ØK
14	1. behandling	20. september 2012	Byrådet 1. behandler budget.	BY
15	Politisk Prioriteringsseminar	27.-28. september 2012	Byrådet diskuterer udvalgenes prioritering indenfor egen ramme samt diskuterer anlæg.	BY
16	Endeligt totalbudget	3. oktober 2012	Økonomiudvalget tager beslutning om udarbejdelse af eventuelt ændringsforslag til budget 2012 på baggrund af politisk prioriteringsseminar.	ØK
17	2. behandling	11. oktober 2012	Byrådets 2. behandling af budget 2012 – budgetvedtagelse.	BY
18	ØK behandler takster	21. november 2012	Økonomiudvalget behandler takstkatalog.	ØK
19	Byrådet godkender takster	29. november 2012	Byrådet godkender takstkatalog.	BY

3. Budgetrammen

- **Rammebudgettering** (budgetlægning) for udvalg betyder, at udvalgene i budgetlægningsfasen får en budgetramme, som udvalget selv kan fordele. Aktivitetsændringer skal holdes indenfor udvalgets ramme.
- **Rammestyning** (drift) for udvalg betyder, at udvalget får en bevilling, som skal dække alle aktiviteter i løbet af året. Bevillingen har en fast størrelse.

Fra 2012 er udvalgene rammebudgetteret. Fordelen ved rammebudgettering er, at den understøtter stram udgiftsstyring og gør det muligt at foretage prioritering af de samlede ressourcer. Den endelige fordeling af udvalgets budgetramme skal godkendes af Byrådet (budgetaftale).

Udvalgene blev i 2011 rammestyret. Rammestyning for udvalg betyder i princippet det samme som rammestyning for en institution. Dialogbaseret aftalestyring består af både rammestyning og målstyring.

Udvalget får en bevilling = budgetramme, og den skal dække al drift. Der er som udgangspunkt ikke mulighed for at få kassefinansierede tillægsbevillinger. På næste side kommer en figur der illustrerer de forskellige budgetrammer i budgetprocessen.

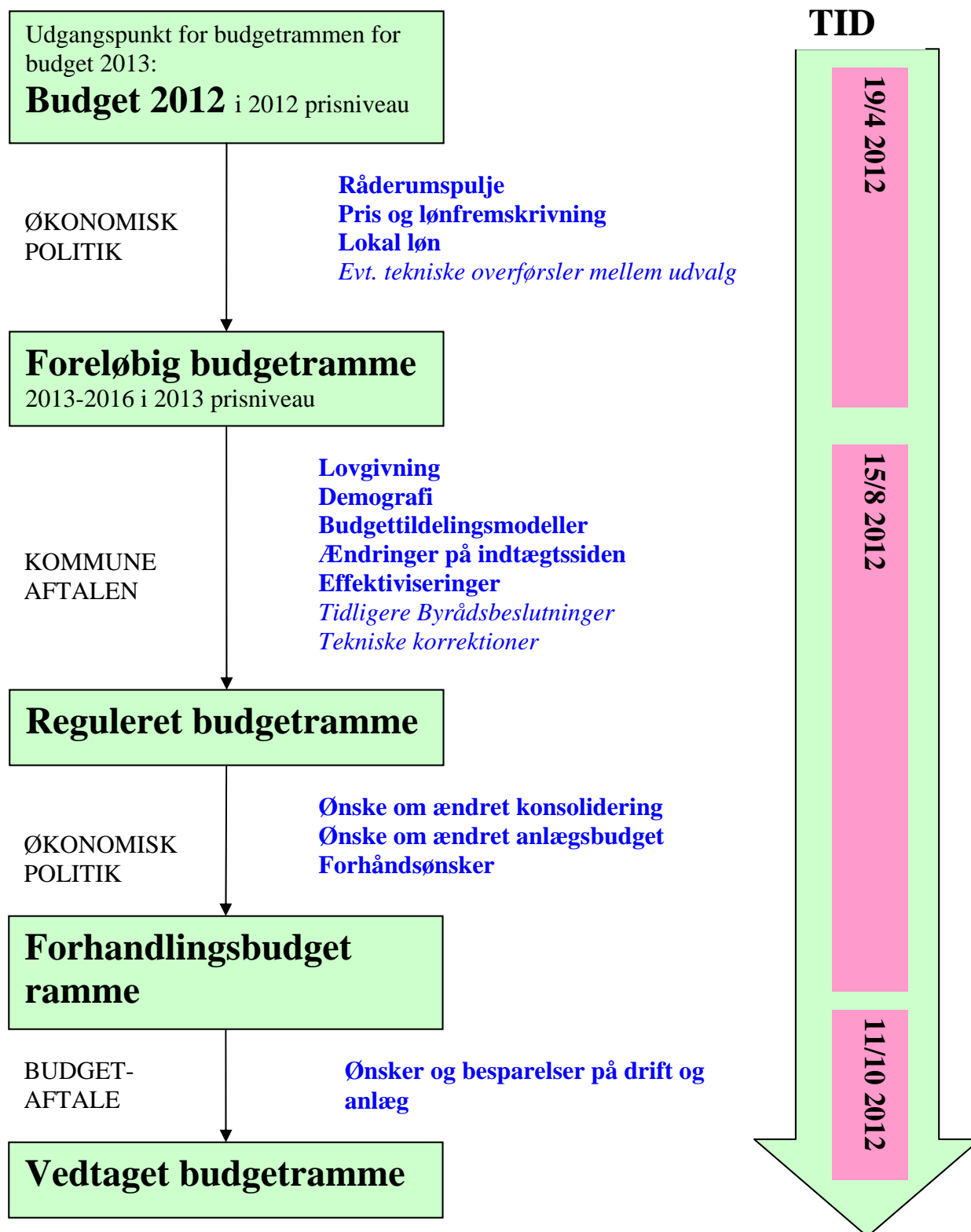
3.1 Rammebudgettering på driftsbudgettet

Budgetrammen reguleres fire gange i løbet af budgetprocessen. Der er derfor mange forskellige budgetrammer, som skal holdes adskilt.

Reguleringer af budgetrammen:

1. Regulering i forhold til økonomisk politik (Budget 2012 -> Foreløbig budgetramme)
2. Regulering i forhold til kommuneaftalen (Foreløbig budgetramme -> Reguleret budgetramme)
3. Regulering i forhold til økonomisk politik (Reguleret budgetramme -> Forhandlingsbudgetramme)
4. Regulering i forhold til budgetaftale (Forhandlingsbudgetramme -> Vedtaget budgetramme)

Figur 2: Budgetprocessen

3.1.1 Udgangspunktet for budgetrammen 2013

Udgangspunktet for budgetrammen 2013 er budgetrammen for vedtaget budget 2012.

3.1.2 Fra budget 2012 til Foreløbig budgetramme pr. udvalg

På Økonomiudvalgsmøde den 19. april 2012 beslutter Økonomiudvalget reguleringer i forhold til økonomisk politik og evt. tekniske overførsler mellem udvalg.

Byrådet ønsker, at der afsættes en råderumspulje til udviklingstiltag på 0,5 % af brutto drifts- og anlægsbudgettet svarer til 16,5 mio. kr. Råderummet afsættes som en blok, og fordeles ikke på udvalgenes rammer.

Byrådet ønsker, med godkendelsen af denne økonomiske politik at følge KL's anbefalinger vedr. pris- og lønfremskrivninger. Ud over almindelig lønfremskrivning anbefaler KL, at der afsættes midler af til lokal løndannelse. Der afsættes 0,7 % af lønsummen til lokal løn og 0,3 % til rekruttering og omstilling. Dette bliver vedtaget i forbindelse med godkendelse af pris og lønfremskrivning til budget 2013.

3.1.3 Fra Foreløbig budgetramme til Reguleret budgetramme pr. udvalg

Foreløbig budgetramme bliver kun reguleret i forhold til kommuneaftalen. Disse reguleringer medfører som udgangspunkt ikke ændringer i serviceniveau, hvis det er en del af ny lovgivning. Reguleringer skal godkendes af Økonomiudvalget den 15. august 2012.

Den foreløbige budgetramme for budgetårene 2013-2016 bliver reguleret for følgende:

- Lov og cirkulæreprogrammet
 - Reguleringer i bloktilskud
 - Specielle forhold i kommuneaftalen/regionsaftalen
- Demografi
- Budgettildelingsmodeller
- Ændringer på indtægtssiden
 - Skatteindtægter
 - Bloktilskud mm.
- Effektiviseringer
- Tidligere Byrådsbeslutninger
- Tekniske korrektioner

Forvaltningerne beregner de økonomiske konsekvenser af ny lovgivning særskilt i samarbejde med Økonomisk Forvaltning. Der vil maksimalt kunne

reguleres for DUT² kompensationen. Hvis udgiften er større end DUT kompensationen, skal merudgiften medtages som et ønske.

Økonomisk Forvaltning beregner de økonomiske konsekvenser af demografi og budgettildelingsmodeller i samarbejde med fagforvaltning.

Økonomisk Forvaltning beregner ændringer på indtægtssiden. Dette er primært skatteindtægter og bloktilskud. Udgangspunktet for skatteindtægterne er den økonomiske politik vedr. kommuneskattens størrelse. Udgangspunktet for bloktilskud er det statsgaranterede bloktilskud.

Effektiviseringer er besparelser uden serviceforringelser. Chefgruppen præsenterer effektiviseringer for 0,7 % af 2,5 mia. kr³. (17,5 mio. kr.) for 2013. Effektiviseringer kan f.eks. være forbedrede arbejds gange eller store prisreduktioner på nye indkøbsaftaler. Formålet med en effektiviseringspulje er at gøre de løbende effektiviseringer synlige for politisk niveau. En effektiviseringspulje er mere målrettet potentialet end manglende prisfremskrivning. En effektiviseringspulje dannet af chefgruppen vil understøtte koncerntankegangen.

Chefgruppen vil i hele budgetprocessen have fokus på effektiviseringer.

De ændringer, som **ikke** kan henføres til ny lovgivning, demografi, budgettildelingsmodeller og effektiviseringer, skal til budget 2013 medtages som budgetalternativer. Det kan f.eks. være:

- KKR aftaler
- Det specialiserede socialområde (nulvækst)
- Andre overførsler med mindre de er en del af kommuneaftalen

3.1.4 Fra Reguleret rammet til Forhandlingsbudgetramme pr. udvalg

Økonomiudvalget fordeler forhandlingsrammer den 15. august 2012. Ved udmelding af Forhandlingsbudgetramme vil Økonomiudvalget tage udgangspunkt i Reguleret budgetramme og korrigeret for følgende:

- Ønske om ændret konsolidering
- Ønske om ændret anlægsbudget
- Forhåndsønsker

Forhåndsønsker er ønsker, som chefgruppen mener, at politikkerne bliver nødsaget til at indlægge i budgettet. Forhåndsønsker er ønsker, som skyldes

² DUT: Ved ny lovgivning beregner Økonomi- og Indenrigsministeriet den samlede udgiftsændring for kommunerne samlet set. Kommuner bliver kompenseret for udgiftsændringer via bloktilskuddet til kommunerne. Vesthimmerlands Kommunes andel af kommunernes bloktilskud er cirka 0,7 %. Den reelle udgiftsændring kan være både større og lavere end DUT kompensationen. Udvalgets budgetramme bliver reguleret i forhold til kommunes eget serviceniveau på området. Ved nye opgaver er udgangspunktet DUT kompensationen.

³ Fra kommuneaftalen 2012.

ændret pris- eller aktivitetsniveau. Det er vigtigt, at serviceniveauet er fastholdt. Forhåndsønsker vil typisk komme fra halvårsregnskabet. Forhåndsønsker kan også være 3. parts aftaler, f.eks. med KKR. Chefgruppen laver en prioriteret indstilling til Økonomiudvalget om hvilke forhåndsønsker, der skal reguleres for allerede til Reguleret budgetramme.

Når Økonomiudvalget har udmeldt Forhandlingsbudgetrammer for budgetårene 2013-2016 fremkommer nettoændringer til hvert udvalg. Hvert udvalg skal finde nettoændringer ved valg af budgetalternativer.

Forhandlingsbudgetrammen gælder driftsbudgettet. Økonomiudvalget melder også ud, hvad det forventede anlægsbudget er, men dette er ikke fordelt på udvalg.

3.1.5 Fra Forhandlingsbudgetrammen til Vedtaget budget - katalog med budgetalternativer

Når Økonomiudvalget har meldt forhandlingsbudgetrammen ud, kan fagudvalget se, hvor meget budgettet skal reguleres med. Hvor mange besparelser skal udvalget finde og hvilke ønsker bliver der plads til?

For at få et samlet overblik over alle ønskerne til drift og anlæg samt forslagene til besparelser udarbejder forvaltningerne et katalog med budgetalternativer.

Definition af budgetalternativ

En konkret beskrivelse af, hvordan og hvor meget nettoudgiftsniveauet på et givent område kan ændres i forhold til det udgiftsniveau, der foreligger i forhandlingsbudgetramme. Et budgetalternativ kan indeholde justeringer af servicegraden op og ned.

Et budgetalternativ indeholder ét af følgende:

- Ønske til drift – øget serviceniveau
- Ønske til anlæg – øget service(niveau)
- Besparelse – sænket serviceniveau

Bemærk at effektiviseringer – hvor serviceniveauet er uændret – ikke er et budgetalternativ. Chefgruppen har ansvaret for at alle effektiviseringer bliver indarbejdet direkte i den regulerede budgetramme.

For at sikre en reel politisk prioritering af budgetalternativer, skal forvaltningen vise besparelser for 150 % af sparekravet. Hvis et udvalg har mange højt prioriterede ønsker, skal udvalget finde tilsvarende flere besparelser.

Budgetalternativer skal samles i puljer, således at Byrådet ser et samlet budgetalternativ til f.eks. "Indvendig vedligeholdelse på skoler". I 2013 skal budgetalternativer så vidt muligt puljes, således at puljen mindst udgør 100.000 kr.. I 2016 skal en pulje mindst udgøre 300.000 kr. – hvor det er muligt.

Anlæg og drift skal fortsat adskilles. Ønsker og besparelser skal fortsat adskilles.

3.1.6 Vedtaget budgetramme

Som udgangspunkt får udvalgene forhandlingsbudgetrammen, som udmeldt af Økonomiudvalget den 15. august 2012. På prioriteringsseminaret kan Byrådet vælge at flytte beløb mellem udvalgene eller mellem udvalg og kassen. Størrelsen af anlæg kan også ændres i forhold til den udmeldte anlægsramme 15. august 2012.

Ved budgetvedtagelsen får hvert udvalg ansvaret for udvalgets budgetramme.

3.2 Styring af driftsbudget

Som udgangspunkt eksisterer kassefinansierede tillægsbevillinger ikke længere. Det er kun i helt ekstraordinære tilfælde, at der kan søges om kassefinansierede tillægsbevillinger. Det skal være helt ekstraordinært og uden realistisk mulighed for udvalget selv at dække merforbruget. Eksempler på ekstraordinære tilfælde:

- Finanskriser: ekstraordinær vækst i regional/lokal arbejdsløshed. Her vil tilgangen til Beskæftigelsesudvalgets ydelser stige, samtidig med at det bliver ekstraordinært svært at få folk i beskæftigelse.
- Ekstraordinære anbringelsessager som enkeltsag, hvor udvalget anbringer flere børn på én sag.

Der vil f.eks. **ikke** blive givet tillægsbevilling i følgende type sager:

- Merforbrug på baggrund af ikke udmøntede besparelser
- Mer- eller mindreforbrug på baggrund af mindre aktivitetsændringer. Se dog ekstraordinære tilfælde ovenfor.
- Udvalgsbeslutninger om aktivitetsstigninger.

Det enkelte udvalg kan få tillægsbevillinger på baggrund af Midtvejsregulering. Samlet set skal indtægtsbevilling og udgiftsbevilling gå i nul. Ovennævnte

vilkår for regulering i budgetrammen via tillægsbevillinger gælder, når budgettet er vedtaget – altså i budgetåret.

3.3 Styring af anlægsbudget

Anlæg er undtaget fra rammestyring. Budgetansvaret for anlæg er hos forvaltningschefen og udvalget.

Opmærksomhed på overholdelse af anlægsbudgetter er derfor særdeles vigtige. I den månedlige budgetopfølgning skal der også afrapporteres på anlægsprojekter.

4. Nøgledatoer i budgetprocessen

I budgetprocessen er der en lang række tidspunkter, som er helt centrale. Hele budgetprocessen er her beskrevet meget kort.

4.1 Udmelding af foreløbig budgettramme den 19. april 2012

På Økonomiudvalgsmødet den 19. april 2012 bliver Budget 2013 reguleret for den økonomiske politik vedr. råderumspuljen og diverse tekniske reguleringer. Økonomiudvalget skal godkende satser for pris- og lønfremskrivning, samt sats til lokal løndannelse. Tekniske overførsler mellem udvalg vil blive indlagt i den foreløbige budgettramme.

Økonomiudvalget skal tage stilling til:

- Sats for pris- og lønfremskrivning
- Størrelse af råderumspulje
- Størrelsen af lokal løndannelse.

4.2 Minibudgetseminar den 21. juni 2012

Medio juni forventes kommuneaftalen mellem regeringen og KL at foreligge. På seminaret vil de væsentligste konsekvenser heraf blive gennemgået. Den nye budgetprocedure bliver gennemgået.

På mødet vil der være en overordnet politisk investeringsplanlægning – primært for anlæg.

I budgetseminaret deltager tre personer fra Hoved-MED.

4.3 Udmelding af forhandlingsbudgettramme den 15. august 2012

Økonomiudvalget holder møde den 15. august 2012 med to punkter vedr. budget: 1) godkendelse af ændringer til foreløbig budgettramme og 2) udmelding af forhandlingsbudgettramme.

1) Godkendelse af ændringer til foreløbig budgetrammen: reguleret budgettramme

Ændringerne til den Foreløbige budgettramme stammer fra kommuneaftalen. Se afsnit 3.1.3.

Økonomiudvalget skal tage stilling til:

- Ny lovgivning
- Demografi

- Budgettildelingsmodeller
- Ændringer på indtægtssiden
- Effektiviseringer
- Tidligere Byrådsbeslutninger
- Tekniske korrektioner

2) Udmelding af forhandlingsbudgetramme

Økonomiudvalget udmelder forhandlingsbudgetrammen. Målet for forhandlingsbudgetrammen er, at budgetrammen opfylder Økonomiudvalgets overordnede mål med budgettet:

- Konsolidering
- Afdrag på gæld
- Skattefinansieret anlæg

Ved udmelding af forhandlingsbudgetrammen fremkommer udvalgenes behov for nettokorrektioner som differencen mellem reguleret og forhandlingsbudgetramme. Administrationen beregner kommunens samlede budgetramme og ubalance.

Økonomiudvalget skal tage stilling til:

- Forhåndsønsker
- Skal den økonomiske politik fastholdes?
 - Hvis nej, hvad skal ændres?
- Hvordan skal den samlede ramme fordeles mellem udvalgene og hermed hvordan skal ubalancen fordeles?

4.4 Budgetorientering den 31. august 2012

Nærmere program for budgetorienteringen fastsættes senere, men vil bl.a. indeholde en orientering om halvårsregnskab.

4.5 Udvalgenes prioritering indenfor egen ramme – 3.-5. september og 12. september 2012

Når Økonomiudvalget har udmeldt forhandlingsbudgetrammen skal udvalget prioritere indenfor egen ramme. Til disse møder har forvaltningerne udarbejdet et katalog med budgetalternativer.

Det enkelte udvalg skal:

- Udpege budgetalternativer (ønsker og besparelser), der dækker udvalgets ubalance.
- Pege på anlægsønsker

4.6 Økonomiudvalget indstiller til første behandling af budget den 12. september 2012

Økonomiudvalget udarbejder et budgetforslag og indstiller dette til Byrådet. Med mindre der kommer ændringsforslag senere i processen, så bliver budgettet fra 1. behandlingen vedtaget. En budgetaftale er et ændringsforslag.

Økonomiudvalget skal:

- Udarbejde budgetforslag 2013-2016 i balance, herunder vælge selvbudgettering eller statsgaranti
- Indstille til Byrådet at budgetforslaget bliver godkendt.

4.7 Første behandling af budget 2013-2016 den 20. september 2012

Ved første behandling af budget 2013 skal Byrådet behandle Økonomiudvalgets budgetforslag. Udgangspunktet for budgetforslaget vil være forhandlingsbudgetrammer, som Økonomiudvalget har meldt ud, samt et anlægsbudget svarende til den økonomiske politik (se. 2.1.3).

Byrådets konkrete prioritering indenfor driftsrammerne og anlægsrammerne vil først foregå til prioriteringsseminaret.

Byrådet skal behandle budgetforslag 2013-2016.

4.8 Prioriteringsseminar den 27.-28. september 2012

Det samlede Byråd vil diskutere de enkelte udvalgs forslag til, hvordan balance i udvalgenes forhandlingsbudgetramme kan opnås.

Økonomisk Forvaltning vil til prioriteringsseminaret lave en oversigt over alle høringssvar, så disse kan indgå i beslutningsprocessen.

På mødet vil der være en prognose for selvbudgettering, som kan sammenholdes med den udmeldte statsgaranti. Hermed vil der være et endeligt overblik over balancen i budgettet. Her vil provstiets indstilling til kirkeskatten foreligge.

Det afsatte anlægsbudget skal fordeles på udvalg og konkrete anlægsprojekter.

4.9 Forslag til endeligt totalbudget den 3. oktober 2012

Økonomiudvalget tager stilling til budgettet, bl.a. på baggrund af det der skete på prioriteringsseminaret.

4.10 Vedtaget budget 2. behandling af budget den 11. oktober 2012

Den 11. oktober 2012 godkender Byrådet et budget for 2013-2016. Budgettet er først formelt vedtaget på dette møde, selv om der er indgået budgetaftale tidligere.

Byrådet skal:

- Godkende et endeligt budget for 2013-2016.

5. Budgetopfølgning/orientering og genopretningsplaner

Byrådet vil flytte fokus og administrationens arbejdsindsats vedr. budgetopfølgninger fra selve budgetopfølgningen til fokus på tidlig genopretningsplan. Der skal være mindre fokus på forklaringer og mere fokus på genopretning. Med indførelsen af sanktionslovgivningen er budgetoverholdelse hvert år et must.

5.1 Genopretningsplaner

Kommunen har opbygget en kultur, hvor budgetoverholdelse er en selvfølge. Denne kultur skal fastholdes.

Budgetoverholdelse kommer ikke af mange budgetopfølgninger. Budgetoverholdelse kommer af administrativ god økonomisk styring OG tidlige genopretningsplaner ved afvigelser fra budgettet. Politikere kan styre forbruget i en kommune via tillægsbevillinger eller genopretningsplaner.

Det politiske udgangspunkt er, at der ikke gives kassefinansierede tillægsbevillinger. Hvis der er udsigt til afvigelser, forpligtiger forvaltningschefen sig derfor til at pege på en genopretningsplan, som skal præsenteres for udvalget på samme møde som selve budgetopfølgningen.

Udvalgene skal supplere minibudgetopfølgningerne og de politiske budgetopfølgninger, som sendes til Økonomiudvalget med:

- En forklaring på afvigelser fra teknisk regnskabsprognose eller politisk budgetopfølgning i forhold til budgettet.
- En genopretningsplan:
 - Til godkendelse i Byrådet når:
 - Genopretningen medfører ændringer i politisk fastlagt serviceniveau f.eks. kvalitetsstandarden på sundhedsområdet eller belastningsgraden på daginstitutionsområdet
 - Til orientering i Økonomiudvalget:
 - Genopretningsplan indenfor udvalg kort beskrevet

Tabel 8: Eksempel på tidsplan for minibudgetopfølgning

	Udvalg	Økonomiudvalg	Byråd
Ultimo september	<ul style="list-style-type: none"> Minibudgetopfølgning for august 		
Primo oktober		<ul style="list-style-type: none"> Teknisk regnskabsprognose for september Minibudgetopfølgning for august. 	
Medio oktober			<ul style="list-style-type: none"> Evt. genopretningsplan for august
Medio oktober	<ul style="list-style-type: none"> Minibudgetopfølgning for september 		

5.2 Budgetopfølgning

På Økonomiudvalgsrådet den 9. februar 2011 (punkt 17) godkendte Økonomiudvalget:

- At de politiske budgetopfølgninger pr. 30. april og 31. august erstattes af en detaljeret budgetopfølgning pr. 30. juni i forbindelse med udarbejdelse af halvårsregnskab.
- At der udarbejdes mini-budgetopfølgninger hver måned og at denne mini-budgetopfølgning (evt. suppleret med genopretningsplan) fremlægges i Økonomiudvalget, når fagudvalgene har taget stilling til den.
- At budgetscreening og temabudgetopfølgningerne bliver en integreret del af de månedlige mini-budgetopfølgninger.

I 2011 var den store udfordring i forhold til budgetopfølgning, at administrationen brugte mange ressourcer på udskiftning af nyt økonomisystem. Denne ekstraordinære arbejdsopgave er afsluttet. Administrationen indstiller derfor, at der laves tre politiske budgetopfølgninger i 2012 igen.

Den første politisk budgetopfølgning (pr. 31. marts 2012) skal have fokus på budgetforudsætninger. Den er en vigtig del af udarbejdelsen af budget 2013. Den anden politiske budgetopfølgning (pr. 30. juni 2012) er et halvårsregnskab. Den er lovbunden. Den tredje politiske budgetopfølgning (pr. 30. september 2012) er nødvendig, for at de sidste tillægsbevillinger og omplaceringer kan laves inden årets udgang.

Fremover vil der være følgende typer budgetopfølgninger:

- Politisk budgetopfølgning

- Pr. 31. marts 2012 – Fokus på budgetforudsætninger
- Pr. 30. juni 2012 – Halvårsregnskab (lovgivning)
- Pr. 30. september 2012 - Fokus på bevillingssituationen
- Månedlig teknisk regnskabsprognose (TRP)
- Månedlig mini-budgetopfølgning (evt. suppleret med genopretningsplan) med udgangspunkt i TRP – teknisk regnskabsprognose
- Kvartalsvise budgetopfølgninger på det specialiserede socialområde.

Hver type budgetopfølgning præsenteres nedenfor. I afsnit 5.3 vises en samlet tidsplan for budgetopfølgningerne.

Disse retningslinjer for budgetopfølgning gælder også for regnskabsår 2012.

5.2.1 Politisk budgetopfølgning

En politisk budgetopfølgning er det mest nøjagtige skøn på forventet regnskab, men samtidig også den mest arbejdskrævende.

En politisk budgetopfølgning bliver behandlet i fagudvalget inden behandling i Økonomiudvalget og Byrådet.

5.2.2 Teknisk regnskabsprognose

En teknisk regnskabsprognose svarer stort set til en LIS rapport. Det er en teknisk beregning af forventet regnskab på baggrund af forbrug og 1/12 periodisering af budgettet. Rapporttypen er under udvikling i kommunen. Indtil rapporttypen er kvalitetssikret anvendes forbrugsprocenter.

En teknisk regnskabsprognose bliver behandlet i Økonomiudvalget inden behandling i fagudvalg.

5.2.3 Månedlig mini-budgetopfølgning

En månedlig mini-budgetopfølgning er en hurtig - men alligevel retvisende – budgetopfølgning. Udgangspunktet er den tekniske regnskabsprognose. Den indeholder kommentarer til afvigelser fra budgettet og den indeholder også en genopretningsplan, hvis det er relevant.

Minibudgetopfølgningerne bliver behandlet i fagudvalg før Økonomiudvalget. En eventuel genopretningsplan skal måske godkendes i Byrådet (se afsnit 5.1).

5.2.4 Kvartalsvis budgetopfølgning på det specialiserede socialområde

Med hensyn til det specialiserede socialområde for børn, unge samt voksne handicappede blev der i Kommuneaftalen for 2010 bestemt, at kommunerne

hvert kvartal skal udarbejde oversigter over den økonomiske udvikling på socialområdet med henblik på at overholde budgettet. Disse oversigter skal fortsat udarbejdes og indsendes til Økonomi- og Indenrigsministeriet efter godkendelse i Byrådet. De berørte udvalg er Sundhedsudvalget, Socialudvalget og Børn og Skoleudvalget.

5.3 Tidsplan for budgetopfølgning/orientering

Tabel 9: Tidsplan for budgetopfølgning

	Fase	Tidsrum	Udvalg
1	Januar minibudgetopfølgning	Udgår pga. nyt økonomisystem	UDV
2	Januar minibudgetopfølgning	Udgår pga. nyt økonomisystem	ØK
3	Februar minibudgetopfølgning	Udgår pga. nyt økonomisystem	UDV
4	Februar minibudgetopfølgning	Udgår pga. nyt økonomisystem	ØK
5	Marts teknisk regnskabsprognose	19. april 2012	ØK
6	Politisk budgetopfølgning pr. 31. marts 2012 1. kvartal det specialiserede socialområde	30. april -2. maj 2012	UDV
7	Politisk budgetopfølgning pr. 31. marts 2012 1. kvartal det specialiserede socialområde April teknisk regnskabsprognose	9. maj 2012	ØK
8	Politisk budgetopfølgning pr. 31. marts 2012 1. kvartal det specialiserede socialområde	24. maj 2012	BY
9	April minibudgetopfølgning	4.-6. juni 2012	UDV
10	April minibudgetopfølgning Maj teknisk regnskabsprognose	13. juni 2012	ØK
11	Maj minibudgetopfølgning 2. kvartal det specialiserede socialområde	6.-8. august 2012	UDV
12	Maj minibudgetopfølgning 2. kvartal det specialiserede socialområde Juli teknisk regnskabsprognose Orientering om halvårsregnskab	15. august 2012	ØK
13	2. kvartal det specialiserede socialområde Orientering om halvårsregnskab	23. august 2012	BY
14	Halvårsregnskab	3.-5. september 2012	UDV
15	Halvårsregnskab August teknisk regnskabsprognose	12. september 2012	ØK
16	Halvårsregnskab	20. september 2012	BY
17	August minibudgetopfølgning	24.-26. september 2012	UDV
18	August minibudgetopfølgning September teknisk regnskabsprognose	3. oktober 2012	ØK

19	Politisk budgetopfølgning pr. 30. september 2012 3. kvartal det specialiserede socialområde	12.-14. november 2012	UDV
20	Politisk budgetopfølgning pr. 30. september 2012 3. kvartal det specialiserede socialområde Oktober teknisk regnskabsprognose	21. november 2012	ØK
21	Politisk budgetopfølgning pr. 30. september 2012 3. kvartal det specialiserede socialområde	29. november 2012	BY
22	Oktober minibudgetopfølgning	3.-5. december 2012	UDV
23	Oktober minibudgetopfølgning November regnskabsprognose	12. december 2012	ØK
24	November minibudgetopfølgning	Januar 2013	UDV
25	November minibudgetopfølgning December regnskabsprognose	Januar 2013	ØK
26	Regnskabsscreening 2012 4. kvartal det specialiserede socialområde	Februar 2013	UDV
27	Regnskabsscreening 2012 4. kvartal det specialiserede socialområde Januar teknisk regnskabsprognose	Februar 2013	ØK
28	4. kvartal det specialiserede socialområde	Februar 2013	BY
29	Januar minibudgetopfølgning	Marts 2013	UDV
30	Januar minibudgetopfølgning Februar teknisk regnskabsprognose	Marts 2013	ØK

6. Bevillinger

6.1 Bevillingsniveau

Bevillingsmyndigheden for budget 2013 er Byrådet. Dette er udtryk for, at alle dispositioner over kommunens ressourcer må have hjemmel i en beslutning truffet af Byrådet.

Bevillingsniveau er udtryk for det detaljeringsniveau, hvorpå Byrådet træffer beslutning om meddelelse af bevillinger for budget 2013. Bevillinger er Byrådets bemyndigelse til bevillingsmodtageren til at afholde udgifter og oppebære indtægter i overensstemmelse med de beløbsmæssige og materielle vilkår, hvorunder bevillingerne er givet.

Den enkelte budgetansvarliges disponering over de vedtagne bevillinger skal foregå i overensstemmelse med reglerne i Vesthimmerlands Kommunes Regulativ for økonomistyring. For en nærmere beskrivelse af bevillingsbegrebet, bevillingsafgivelse og bevillingstyper henvises til "Budget- og regnskabssystem for kommuner" og afsnit 8.

6.1.1 Driftsbevilling

En driftsbevilling meddeles på udvalgsniveau undtagen finansielle bevillinger (se afsnit 6.1.3). Bevillingen er ét-årig og bortfalder ved regnskabsårets udgang. Forvaltningen og det enkelte udvalg aftaler selv vilkår for hvilken type af omplaceringer indenfor udvalgets egen bevilling, udvalget skal godkende eller orienteres om. Aftalen skal ses i sammenhæng med dialogbaseret aftalestyring.

Budgetomplaceringer *indenfor* udvalget skal ikke behandles i Byrådet. Budgetomplaceringer *mellem* udvalg skal behandles som tillægsbevillinger i (begge) fagudvalg, Økonomiudvalget og i Byrådet. Undtaget politisk behandling er fordeling af Økonomiudvalgets centrale puljer: ny løn pulje, barselpulje og 6. ferieuge. Disse puljer kan fordeles administrativt uden politisk godkendelse.

Som naturlig følge af, at udvalgene er rammestyret i 2013 har kommunen nettobevillinger (dranst 1 og 2).

En nettobevilling vil sige, at Byrådet alene tager bevillingsmæssig stilling til størrelsen af nettoudgifterne, dvs. fratrukket indtægter. Bevillingshaveren (udvalget) vil derfor kunne anvende eventuelle indtægter (sponsorindtægter, reklameindtægter mm.), der ligger ud over det budgetterede, til en forøgelse af udgifterne inden for samme bevillingsområde uden på forhånd at skulle

indhente en tillægsbevilling i Byrådet. Projekter med midler fra EU, ministerier eller fonde på over 50.000 kr. skal dog fortsat behandles politisk.

Takster og gebyrer afspejles i det budget, der godkendes den 29. november 2012 i Byrådet.

Udbetalingsterminerne for de i årsbudgettet optagne tilskud til foreninger mv. er som hovedregel kvartalvis udbetaling, når andet ikke er bestemt ved lov eller fremgår af andet regelsæt. Økonomichefen kan undtagelsesvis dispensere herfra.

6.1.2 Anlægsbevillinger og rådighedsbeløb

Nettorådighedsbeløb meddeles pr. udvalgsområde (dranst 3). Anlægsbevilling søges særskilt for det enkelte projekt. Der kan undtagelsesvis gives en rammebevilling til anlægsprojekter, der opfylder følgende betingelser:

- Er af beløbsmæssigt mindre omfang
- Er nært beslægtede, dvs. af samme projektype
- Enten alle afsluttes indenfor det pågældende budgetår eller udgør veldefinerede projekter.

Ved anlæg til konkrete projekter bliver rådighedsbeløbet og anlægsbevillingen frigivet ved budgetvedtagelsen. Uforbrugte rådighedsbeløb bortfalder ved regnskabsårets udgang.

Anlæg til indvendig vedligeholdelse på skoler og anlæg til asfalt bliver frigivet i forbindelse med godkendelsen af endeligt budget.

6.1.3 Finansielle bevillinger

De finansielle bevillinger afgives som bruttobevillinger. For renter, afdrag, tilskud, udligning, skatter m.v. (Hovedkonto 07 og 08) fastsættes seks bevillinger:

- Renteindtægter under ét – (funktion 7.22.05-7.35.35)
- Renteudgifter under ét (funktion 07.35.30 – 07.55.76)
- Afdrag på udlån – creditsiden (funktion 8.32.20-8.32.27)
- Afdrag på optagne lån – debetsiden (8.55.63 – 8.55.78)
- Tilskud og udligning samt refusion af købsmoms (funktion 7.62.80 – 7.65.87)
- Skatter (funktion 7.68.90 – 7.68.96)

For balanceforskydninger (hovedkonto 08), hvor der er knyttet en bevillingsmæssig funktion, fastsættes bevillingsniveauet til hovedfunktion.

6.2 Overførsel af bevillinger mellem budgetår

Rammestyling af udvalg medfører naturligt, at der er overførsel af det samlede mer- og mindreforbrug for udvalget til efterfølgende budgetår.

Overførselsadgangen dækker alle områder, med mindre Byrådet bestemmer noget andet i forbindelse med godkendelse af overførsler i marts - maj. I marts bliver institutionsoverførsler og anlæg behandlet og i maj bliver forvaltningsoverførsler behandlet.

Institutioner omfattet af Rammeaftalen har ikke overførselsadgang. De har mulighed for at deponere underskud og overskud efter regler i Rammeaftalen. I praksis svarer det til overførselsadgang.

6.2.1 Sanktioner på baggrund af regnskab

Når budgetloven bliver vedtaget, vil afsnittet blive opdateret. Byrådet vil få en orientering om konsekvenserne af budgetloven. Byrådet skal på dette tidspunkt tage stilling til, hvordan Vesthimmerlands Kommune vil tackle udfordringerne.

7 Primære kommunale indtægtskilder

Vesthimmerlands Kommunes indtægter stammer fra henholdsvis:

- Indkomstskat
- Grundskyld⁴
- Selskabsskat
- Mellekommunal udligning (bloktilskud)
- Generelle tilskud (bloktilskud)
- Særtilskud

Kommunen kan frit fra år til år vælge mellem to forskellige budgetmetoder på udlignings- og skattesiden, nemlig:

- **Selvbudgettering:** Kommunen budgetterer såvel skattegrundlaget som andel af statstilskud, udligning af beskatningsgrundlag mv. Det endelige resultat opgøres 3 år efter budgetåret – altså i 2016. Hvis resultatet viser et overskud tilfalder det kommunekassen. Er der underskud, skal det indbetales til staten.
- **Statsgaranti:** Kommunen kan ved budgetlægningen vælge et statsgaranteret udskrivningsgrundlag til grund for skatteudskrivningen (og dermed også tilskud og udligning). Ved valg af statsgaranti vil kommunekassen ikke blive påvirket, når det endelige resultat opgøres tre år efter budgetåret. Et overskud eller underskud påvirker alene statskassen.

Den mellemkommunale udligningsordning indeholder to elementer af interesse for Vesthimmerlands Kommune – Landsudligningen og en tilskudsordning for særligt ugunstigt stillede kommuner. Udligningssystemet er baseret på en nettoudligningsmetode. Der beregnes et strukturelt over- eller underskud, der kan betegnes som et udtryk for kommunens samlede økonomiske situation, hvor der er taget hensyn til både udgiftsbehov og beskatningsmuligheder. De generelle tilskud, der udgør den resterende del af bloktilskuddet, fordeles efter befolkningstal. Endeligt findes en pulje med midler til særligt vanskeligt stillede kommuner. Midlerne fordeles af Økonomi- og Indenrigsministeriet efter ansøgning. Ministeriet udmelder sædvanligvis fordelingen ultimo august. Vesthimmerlands Kommune har de senest år fået 18-20 mio. kr. I overslagsår 2012 er der budgetteret med 18 mio. kr.

Til Økonomiudvalgsmødet den 15. august 2012 vil statsgarantien være klar. Der vil foreligge en analyse om valgmulighederne: statsgaranti eller selvbudgettering. Denne analyse og indtægtsprognosen vil kunne blive justeret helt frem til Byrådets 2. behandling af budgettet. Til budgetorienteringen den 31. august 2012 foreligger der svar vedr. tilskud og statsgaranti.

⁴ Hvis der kommer en omlægning af grundskyld vil kommunen blive kompenseret fuldt for provenutabet.

8 Hvad siger styrelsesloven om budgetprocessen?

Det er primært Styrelseslovens § 38 der fastlægger vilkår for budgetprocessen.

Styrelseslovens §38:

" Økonomiudvalgets forslag til årsbudget og flerårige budgetoverslag skal undergives to behandlinger i Byrådet med mindst 3 ugers mellemrum.

Stk. 2. Ved anden behandling undergives forslaget til årsbudget og flerårige budgetoverslag Byrådets drøftelse og beslutning. ..."

Årsbudgettet skal omfatte samtlige driftsposter og anlægsposter samt kapitalbevægelser, som vedrører det pågældende budgetår. Der skal være balance mellem indtægter og udgifter på årsbudgettet. Balancen tilvejebringes ved forhøjelse eller nedsættelse af den kommunale indkomstskat, medmindre Byrådet vedtager at tilvejebringe balancen på anden måde. Dette kan f.eks. være ved en beslutning om, at kassebeholdningen skal reduceres eller at en eventuel låneadgang skal udnyttes. Byrådet kan også opnå ligevægt mellem indtægter og udgifter ved at beslutte en nedsættelse af udgifterne. Reservation af beløb til dækning af eventuelle tillægsbevillinger må ske ved, at der budgetteres med en kassebeholdning af den fornødne størrelse.

Budgettet skal være umiddelbart egnet til realisering. Der må ikke på budgettet forekomme poster, som savner en nærmere forklaring eller begrundelse, hvad enten årsagen er tidsmæssige problemer, manglende kapacitet ved budgetlægningen, manglende enighed i Byrådet eller lignende. Der kan ikke ved budgetbehandlingen vedtages negative budgetreguleringskonti eller besparelser, der ikke er henført til en bestemt bevilling. Ikke nærmere konkretiserede besparelser, der er henført til en bestemt bevilling, må fordeles på de underliggende poster, enten af Byrådet eller af vedkommende udvalg i henhold til delegation. Der kan således ikke vedtages bevillinger, hvis udmøntning forudsætter ændringer i de beløb, der er fastsat for udgifter eller indtægter i bevillingerne for andre bevillingsområder.

Samtlige kommunale udgifter skal som udgangspunkt finansieres under ét af samtlige indtægter (centralisationsprincippet). Byrådet skal således stå frit i sin udgiftsprioritering og ikke være påvirket af, hvilke typer indtægter der indgår i den samlede finansiering. For at Byrådet kan have det bedst mulige grundlag at foretage en økonomisk prioritering, skal budgettet opstilles efter bruttoposteringsprincippet, dvs. at udgifter og indtægter skal opføres og specificeres hver for sig. Dette gælder uanset om der gives brutto- eller nettobevillinger.

Det antages, at Økonomiudvalget, også uden udtrykkelig beslutning herom i Byrådet, kan foretage en ændring af det oprindelige budgetforslag på grundlag af de tilkendegivelser, der er fremkommet under 1. behandlingen. Det må dog kræves, at det af det reviderede budgetforslag klart fremgår, på hvilke punkter det adskiller sig fra det oprindelige. Det reviderede budgetforlag må udarbejdes i så god tid, at der er reel mulighed for byrådsmedlemmerne til at gøre sig bekendt med indholdet og fremsætte ændringsforslag inden 2. behandlingen.

Byrådet vil i øvrigt kunne fastsætte nærmere retningslinjer for Økonomiudvalgets revision af budgetforslaget, ligesom Byrådet vil kunne fastsætte frist for Økonomiudvalgets afgivelse af ændret budgetforlag.

Det påhviler ikke den, der stiller udgiftskrævende ændringsforslag, nogen pligt til at anvise kompenserende besparelser. Da budgettet skal være i balance, påhviler det dog Byrådet, hvis ændringsforslaget vedtages, at tage stilling til, om forslaget skal finansieres ved øgede indtægter eller ved besparelser. Hvis ikke andet besluttet, tilvejebringes balancen ved forhøjelse af den kommunale indkomstskat. Et ændringsforslag må være specificeret således, at det umiddelbart fremgår, hvilken bevilling der foreslås ændret og med hvilket beløb.

Der bliver under 2. behandlingen alene foretaget afstemning om de poster, hvortil der er fremsat ændrings- og eventuelle underændringsforslag. Andre poster eller bevillinger anses for vedtaget uden afstemning. Der skal således ikke foretages en afsluttende afstemning om årsbudgettet som helhed. Denne vedtagelsesprocedure indebærer med andre ord, at Økonomiudvalgets forslag til årsbudget bliver det endelige budget, medmindre der i Byrådet opnås flertal for at ændre forslaget.